

www.facebook.com/syrboyi.kz/

www.instagram.com/syrboyi_kz

https://twitter.com/syrboyi

t.me/syrboyi_kz

● ПРЕЗИДЕНТ

ЖАҢА ҚАЗАҚСТАНДЫ ҚҰРУ ЖОЛЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ БЕЛЕС

Ақорда резиденциясында Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың төрағалығымен Конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізу жөнінде кеңес өтті. Жиында Парламент Сенатының төрағасы Мәулен Әшімбаев, Парламент Мәжілісінің төрағасы Ерлан Қошанов, Мемлекеттік хатшы Ерлан Қарин, Президент Әкімшілігінің Басшысы Мұрат Нұртілеу, Әділет министрі Қанат Мусин және Жұмыс тобының мүшелері қатысты.

Мемлекет басшысы өз сөзінде Жолдауда айтылған саяси бастамаларды жүзеге асыру үшін Ата заңымызға өзгерістер мен толықтырулар енгізу керек екенін айтты.

Жұмыс тобы қажетті түзетулерді әзірледі. Бұл іске белгілі заңгер ғалымдар, адам құқықтары жөніндегі уәкіл, Парламент және мемлекеттік органдардың өкілдері аталысты. Конституциялық Сотта, Конституциялық Кеңесте жұмыс істеген ғалымдарымыз бар. Ата заңымыздың жаңа нормаларын әзірлегенде олардың мол тәжірибесі септігін тигізгені анық. Әсіресе, Конституциялық Сотты құру және оның жұмыс тәртібін реттеу мәселесі туралы ой-тұжырымдар пайдалы болды, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев Конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізу үшін дайындалған жобаға қоғамды саяси тұрғыдан трансформациялау жөнінде берілген барлық ұсынысты ескерудің мәні зор екеніне тоқталды.

Шын мәнінде, бұл Қазақстанның билік институттарын қалыптастырудың және ықпалдастықтың жаңа саяси мәдениетті енгізудің мүлде

жаңа моделіне көшкенін білдіреді. Нақты әрі толық түсінік болу үшін осы модель мен үдерісті Екінші республика ретінде белгіледім. Жаңа парадигмаға сәйкес Президенттің өкілетті қысқарады, Парламент пен мәслихаттардың рөлі айтарлықтай күшейеді. Азаматтардың қатысуы едәуір артып, құқық қорғау саласы жүйелі түрде нығаяды, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Мемлекет басшысы адам құқықтарын қамтамасыз етуге

қатысты түзетулердің маңызы зор екенін айтты.

Азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қорғау тетігі едәуір күшейеді. Бұл шенеуніктердің өздері қабылдайтын актілердің сапасына деген жауапкершілікті арттырады деп санаймын. Конституциялық деңгейде Адам құқықтары жөніндегі тәуелсіз өкілдің құзыреттері мен кепілдіктері бекітіледі. Жалпы, әзірленген өзгертулер мен толықтырулар топтамасына

Жолдауда айтылған саяси бастамалар мен Конституцияға енгізілуі қажет түзетулерді іске асыруға тиісті нормалар ғана енгізілгенін атап өткен жөн. Басқа да өзекті өзгертулер конституциялық және басқа да заңдар аясында бекітіледі, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекеттік органдардың сылбыр жұмыс істеуіне жол берілмейтінін тағы да еске салып, соңғы үш жылда еліміздегі және әлемдегі жағдайдың түбегейлі өзгергенін айтты.

Мемлекеттік аппарат кез келген өзекті мәселеге жедел, дер кезінде назар аударуы керек. Сондықтан Жұмыс тобы ұсынған түзетулер Үкіметке ерекше актілерді қабылдауға мүмкіндік береді. Бұл дағдарыс кезінде жедел әрекет етуді қамтамасыз етеді. Осы орайда, Парламенттің қарқынды жұмыс істегені өте маңызды. Депутаттар қос палатаның бірлескен отырысында заң жобаларын шұғыл қарауы керек. Жалпы, мен Жұмыс тобы дайындаған барлық өзгерістер мен толықтыруларды мақұлдаймын, – деді Мемлекет басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаев қоғам мен мемлекет үшін аса маңызды саналатын Жерге иелік ету мәселесін шешу қажеттігіне арнайы тоқталды.

Жердің және табиғи ресурстардың иесі халық деген норманы Конституцияда біржола бекітудің саяси мәні зор болмақ және болашақта бұл мәселені әртүрлі түсіндіруге жол берілмеуі керек. Осыған байланысты, Негізгі заңның 6-бабы мынадай редакцияда беру ұсынылады: «Жер және оның қойнауы, су, өсімдіктер және жануарлар әлемі, басқа да табиғи ресурстар халыққа тиесілі. Мемлекет халық атынан меншік иелігін жүргізуге құқылы», – деді Президент.

Мемлекет басшысы сөзіннің соңында аз уақытта өте көп іс бітіргені үшін Жұмыс тобының мүшелеріне ризашылығын білдірді.

Мен бүгін Конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы заң жобасын Конституциялық Кеңестің қарауына ұсынамын. Бұл – Ата заңымыздың талабы. Конституцияға енгізілетін түзетулер Тәуелсіз Қазақстан тарихының келесі парағын ашады деп сенемін. Мұны Жаңа Қазақстанды құру жолындағы маңызды белес деуге болады, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

● МӘМІЛЕ

Қазақстан-Өзбекстан: Ынтымақтастық – Арал мәселесін шешудің басты дәнекері

Суреттерді түсірген Б.ЕСКАНОВ

Бейсенбі-жұма күндері Арал ауданында Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты мен Өзбекстан Республикасының Сенаты Олий Мәжілісі арасындағы ынтымақтастық жөніндегі комиссияның екінші отырысы өтті. Оған Өзбекстан тарапынан Сенат Төрағасының бірінші орынбасары Содық Сафоев, Өзбекстанның Қазақстандағы Бас консулы Аброр Фагхуллаев, Олий Мәжіліс Сенатының депутаттары қатысты. Комиссия отырысында еліміз тарапынан ҚР Парламенті Сенаты төрағасының орынбасары Асқар Шәкіров, ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрі Серікқали Брекешев, облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев, ҚР Парламенті Сенатының депутаттары Мұрат Бактиярұлы, Ақмарал Әлнәзарова және өзге де тиісті сала жетекшілері болды. Жиында ҚР Парламенті Сенатының Төрағасы Мәулен Әшімбаев онлайн режимде сөз сөйледі.

Сб Ержан ҚОЖАСОВ, «Сыр бойы»

Естеріңізге сала кетейік, былтыр маусым айында Сенат төрағасы Мәулен Әшімбаев Өзбекстан Республикасына ресми сапары барысында жоғары палата спикері, Олий Мәжіліс Сенатының Төрағасы Танзила Нарбаевамен кездескен еді. Мұнда екі ел арасындағы ынтымақтастық жөнінде комиссияның бірінші отырысы өтті. Кездесу барысында «2021-2022 жылдарға арналған ынтымақтастықтың Жол картасы» және «Өзбекстан Республикасы Олий Мәжілісі жанындағы заңнама проблемалары институты мен Қазақстан Республикасы Парламенті жанындағы парламентаризм институты арасындағы ынтымақтастық туралы» меморандумға қол қойылған.

Кеше облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев үшемнің ата-анасы атанған Бақытбек Қиясов пен Эльвира Әбдігаппарованы қуанышымен құттықтады.

Үшем келді дүниеге!

Аймақ басшысының атынан құттықтау хат пен сый-сияпатты облыстық ішкі саясат басқармасының басшысы Мира Қазбекова мен облыстық денсаулық сақтау басқармасының басшысы Сәбит Пазылов табыстады.

Облыс әкімі құттықтау хатта нәрестелердің ата-анасына жүрекжарды тілегін білдірген.

– Сіздерді тізгін-ұстар сәбилеріңіздің

дүниеге келуімен шын жүректен құттықтаймын! Халқымыз «Балалы үй – базар» деп, бар байлық пен берекені баламен байланыстырған.

Дүние дидарына келіп, әулетті қуанышқа бөлеген бауыр ет балапандарыңыз еліне елеулі, ұлтқа адал қызмет етер азамат атансын! Шаңырақтарыңызды қуанышқа кенелтіп жатқан үшемнің бауы берік, өмір жасы ұзақ болсын! Ата-анасының үмітін ақтайтын, болашағы жарқын, бақытты балалар болып өсіп, ер жетсін! Тойларыңыз тойға ұлассын! – делінген құттықтауда.

Айта кету керек, Бақытбек Қиясов пен Эльвира Әбдігаппарованың отбасында 5 бала өсіп келеді. Үшеммен 8 баланың ата-анасы атанды. Көпбалалы отбасы Сырдария ауданы Қалжан ахун ауылында тұрады.

● МӘСЕЛЕ

Грантты алдым, қалтаға салдым...

Кәсіп бастаймын деп ниеттенген жаңға мүмкіндік көп. Мемлекет тарапынан берілетін жеңілдетілген несиеден бастап, қайтарымсыз және өтеусіз гранттар бар. Оны алу үшін қажетті құжаттарды өткізіп, бастайтын ісіңіздің болашағы бар-жоғын дәлелдей алсаңыз жетіп жатыр. Алайда айтуға оңай...

Сб Айсауле ҚАРАПАЕВА, «Сыр бойы»

Мемлекеттен берілетін қаржыға біреу қол жеткізе алмай жүрсе, енді бірі ақшаны мақсатсыз пайдаланып, қалтаға басқан. Алдымен қайтарымсыз қаржыға үміт еткен мына кәсіпкердің айтарына тоқталсақ. Қоғалық ауылының тұрғыны «Нұртөре» ЖК иесі брусчатка шығару үшін инновациялық грантка қол жеткізе алмай көп уақыт сандалғанын, қаржы бөлуде әділдік болмағанын айтады.

– Көпбалалы отбасымыз. Солардың болашағын ойлап, кәсіп бастауға ниеттеніп құжат тапсыруға бел будым. Үш жұмыс күнінде маған

қателіктің бар-жоғы хабарлануы тиіс. Олар құжат қабылдау уақыты біткен күні маған кешкі сағат 18.05-те хабарласты. Бар-жоғы 15 минутта жетпей тұрған құжатты жіберіп үлгердім. Бірақ комиссия құрамындағы бір адам менің құжатымды жарамсыз деп таныған. Әйтпесе қолдағандар табылды. Өңірге өндіріс керек деген басты талап негізінде конкурсқа қатыстым. Менің бизнес жоспарымды бәсекелестікке қабілетті емес деп танып, инновациялық жобаға жатқызылды.

Қазақстан-Өзбекстан: Ынтымақтастық – Арал мәселесін шешудің басты дәнекері

Құжатта өңіраралық мәдени-гуманитарлық өзара іс-қимылды, сондай-ақ халықаралық парламенттік алаңдар желісі бойынша ынтымақтастықты күшейту мәселелеріне ерекше назар аударылды. Екі ел парламенті туризм, экология және су ресурстарын басқару, инвестиция, мәдени-гуманитарлық салаларындағы екіжақты ынтымақтастықтың құқықтық базасын жетілдіруде өзара іс-қимыл жұмыстары негізге алынған. Соның бірі – экологиялық мәселелерді бірлесіп шешуге бағытталған жұмыс ретінде Арал теңізін құтқару және оның экожүйесін

деді Су ресурстары комитетінің төрағасы Н.Алдамжаров. Ұзындығы 13 шақырым болатын бөгет құрылысы Солтүстік Аралдағы су деңгейіне оң әсерін берді. Судың тұздылығы төмендеп, ғалымдар күткен нәтиже тіркелді. Балық саны және оның түрлері өсті, микроклимат өзгере бастады. Нәтижесінде балық аулау көлемі 0,4 мың тоннадан 7 мың тоннаға дейін өсті. Арал қаласы мен теңізге дейінгі қашықтық бірнеше есе азайды. Мұнан соң делегация Арал қаласындағы «ARAL SEA FOOD» ЖШС-ның «Балықты терең өңдеу» зауы-

– Бүгін Сенат Төрағасының орынбасары бастаған бір топ сенаторлар мен көрші Өзбекстаннан келген әріптестерімізбен бірге «Көкарал» бөгетінде болып, сондай-ақ Арал қаласындағы балық зауытының жұмысымен танысудамыз. Былтыр Сенат Төрағасы Өзбекстан мемлекетіндегі парламент басшылығымен кездесіп, сонда Арал теңізі мен ондағы су мәселесі жөніндегі өзара ынтымақтастық жөнінде комиссия құрған болатын. Соның аясында екінші отырыс Арал қаласында өтеді деп жоспарланған. «Көкарал» бөгетіне қатысты, жасыратыны жоқ,

екінші кезеңін жүзеге асыру қажеттігіне назар аударды. Мәулен Әшімбаев Арал аймағын қалпына келтіру бойынша бірлескен жұмысты қолдай отырып, Халықаралық Аралды құтқару қорының платформасын барынша пайдалану маңызды екенін жеткізді. Бұдан басқа, өңірдің экожүйесін қалыптастыратын трансшекаралық өзендердің су ресурстарын бірлесіп басқарудың өзара тиімді және оңайлы тәртібін іздестіру керектігін де тілге тиек етті. Жиында облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев екіжақты әріптестікті нығайтуға бағытталған бұл отырыстың маңыздылығын атап өтті.

– Алашқа ана, талайға пана болған қасиетті Сыр еліне қош келдіңіздер!

Мәулен Сағатханұлы, бүгінгі комиссия отырысын Арал өңірінде өткізуге шешім қабылдағаныңыз үшін сізге және атсалысқан өзге де әріптестеріме зор ризашылығымды білдіремін. Екі күннен бері өздеріңізбен бірге «Көкарал» бөгетінің жағдайымен танысып, Арал қаласын аралап, енді ортақ мәселелерді талқылау үшін жиналып отырғанымызға қуаныштымын, – деді облыс басшысы.

Сондай-ақ, су ресурстарының жетіспеушілігі және ауызсу сапасының төмендеуінен, жердің тозуы, климаттық өзгерістер әсерінен болатын өзекті мәселелерді жеткізді. Бұл ретте теңіздің құрғаған ұлтанына сексеуіл егу жұмыстарының маңыздылығы да сөз болды.

– Бүгінде Президент тапсырмасы бойынша елімізде ауқымды қолдану жобасы іске асырылуда. Оның шеңберінде бес жыл ішінде Арал теңізінің құрғаған ұлтанының 1,1 млн гектарына сексеуіл көшеттерін отырғызу жоспары бар. Осылайша 2025 жылдың соңына қарай құрғаған теңіз ұлтанының ормандану алаңы

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты мен Өзбекстан Республикасы Олий Мажлиси Сенаты ұртасидағы қамқорлық бүйича Комиссиянинг иккинчи мажлиси 2022 йил 21-22 апрель, Орал шаҳри

Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенаты мен Өзбекстан Республикасы Олий Мажлисінің Сенаты арасындағы ынтымақтастық жөніндегі комиссияның екінші отырысы 21-22 сәуір, Арал қаласы

***
Кеше Арал қаласында ынтымақтастық жөніндегі комиссияның екінші отырысы өтті. Сөз басында атап өткеніміздей, жиында Сенат Төрағасы Мәулен Әшімбаев онлайн режимде қатысып, арнайы сөз сөйледі.

Сондай-ақ Біріккен Ұлттар Ұйымы Даму бағдарламасының (БҰҰДБ) Қазақстандағы тұрақты өкілі Якуп Беріш, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының Қазақстандағы өкілі Кэралайн Кларинваль сарапшылық пікірін білдірді.

Бұл кездесудің басты мақсаты – Аралды қалпына келтіру және оның экожүйесін қорғау мәселелерінде көрші екі елдің ынтымақтастығын одан әрі нығайту. Сондай-ақ ғылым мен экология саласында білім беруге қатысты бірлескен жобаларды іске асыру.

Отырыста Сенат Төрағасы Мәулен Әшімбаев Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы өзара қарым-қатынас бүгінде бауырлас елдер тарихындағы жана деңгейге көтерілгенін айтты. Мұндай ынтымақтастық екі мемлекет үшін де маңызды. – Екі елдің мемлекет басшылары Арал мәселесін шешу және трансшекаралық су

сақтау мәселелері бойынша бірлескен іс-шаралар ұйымдастыру туралы тармақ енгізілді. Алдымен қос тарап өкілдері Арал ауданындағы «Көкарал» бөгетіне барып, жұмысын көрді. Екі елдің Сенат депутаттарымен бірге облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев, ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрі Серікқали Брекешев, Су ресурстары комитетінің төрағасы Нұрлан Алдамжаров бөгеттің қазіргі жағдайын бақылап, ортақ мәселелерді талқылады.

Бөгет басында Су ресурстары комитетінің төрағасы Нұрлан Алдамжаров «САРАТС» жобасының екінші кезеңін жүзеге асыру барысын жеткізе, облыс әкімінің орынбасары Қайрат Нұртай Арал теңізін сауықтыру жөнінде қабылданып жатқан шаралар мен фито-мелиорациялық жұмыстарды атап өтті.

– 2002 жылдан бастап 2008 жылға дейін «САРАТС-1» жобасының құрылысы жүрді. Соның нәтижесінде Солтүстік Арал теңізінде су көлемі

тына барды. Мұнда да облыс әкімінің орынбасары Қайрат Нұртай өңірдегі балық шаруашылығының дамуы туралы айтып берді. Сонымен қатар, қонақтарға балық өнімдерінің көрмесі ұсынылып, зауыт қызметі де

мәселе жеткілікті. Негізінен Сырдария суын пайдаланатын Қырғызстан, Өзбекстан, Қазақстан, Тәжікстан, сондай-ақ Түркіменстанның бір бөлігі де бар. Осы мемлекеттер арасындағы су бөлінісіне қатысты мәселе жоқ емес. Қазақстан, екіншіше

Басты мақсат – осы Сырдария суын келісімге сәйкес бөлу, оның ішінде ең бірінші кезекте Арал мәселесін назардан тыс қалдырмау. Мемлекетаралық комиссияда шешілген судың үлесі толық бөлініп отырса, ол өзімізге өте жақсы болар еді.

ұлғайып, оны сақтауға мүмкіндік алды. Бұдан бөлек, бүгінгі таңда «САРАТС-2» жобасының техникалық-экономикалық негіздеме құжатын дайындау үшін қаржы да бөлінді. Бұл құжат екі нұсқада жасалады. Соның ішінде бізге қажеттісі ғана бойынша әрі қарай жоспарлы жұмыс жалғасады. Басты мақсат – теңіз көлеміндегі суды ұлғайту, Сырдария өзенінің арнасын қалпына келтіру. Біздің бүгінге дейінгі арттырған 27 текше шақырым судың көлемін «САРАТС-2» жобасы іске қосылғанда 50 текше шақырымға дейін жеткізе аламыз. Жобаның екінші кезеңінің маңыздылығы сол, экологиялық жағдай жақсарып қана қоймай, экономикалық жағынан да тиімді қадам болмақ, –

таныстырылды. Кәсіпорын жылына төрт мың тонна балық өнімдерін шығаруға қабілетті. Еуропалық стандарт бойынша шығарылатын өнімнің негізгі түрі – ішкі және сыртқы нарықтарға жеткізілетін филе. Елу адам жұмыс істейді.

Расы керек, біздің облыста су ресурстары жеткілікті. Аймақта теңізден бөлек, екі жүзден астам көл бар. Бірқатар балық өңдеу зауыттары жұмыс істейді. Олардың кейбірінде еуропалық сапа стандарттарына сәйкестігін растайтын «Еурокод» енгізілген. Сондай-ақ аталған кәсіпорындар балық өнімдерінің оннан астам түрін сыртқа экспорттайды. Мысалы, Ресей, Германия, Польша, Грузия, Литва, Қытай, Нидерланды, Чехия және Беларусь мемлекетіне аймақ өнімдері жіберіледі.

орай, өзеннің соңғы бөлігінде орналасқан. Сондықтан құрылған комиссия негізінде аталған түйкілерді заңды тәртіптен шешу жолдарын қарастыруға жиналып отырмыз.

Тағы қайталаймын, жиналудағы басты себебіміз де сол, яғни Аралды сақтау керек, онсыз облыста да елестету қиын. Бұл бағытта Парламент Сенаты өз бағытында заңды жұмыстарын тоқтатпайды. Су Аралға келуі керек, – деді журналистеріне берген сұхбатында сенатор Мұрат Бақтиярұлы.

Сенатордың айтуынша, су тапшылығы жылда орын алса, қазіргі Кіші Аралдан да айырылуымыз әбден мүмкін. Ал одан шығар экологиялық зардап жалғыз Орта Азия мемлекеттері ғана емес, Ресей мен Еуропа елдеріне әсер етеді. Адамзат баласын алаңдатып отырған Арал мәселесі осы парламентаралық қатынастарда пысықтала түспек.

Кейінгі жылдары су тапшылығына байланысты Арал теңізінен балық аулау лимиті де төмендеген. Су көбінесе көрсеткіш орнала түсетіні сөзсіз. Бұл – халықтың әлауқатының артуына бірден-бір себеп.

ресурстарын тиімді пайдалану маңызды әрі кезек күттірмейтін мәселе екеніне үнемі баса мән беріп келеді. Кезінде бірегей су қоймасы болған Арал қазіргі таңда өңірдегі елдер үшін орасан зор экологиялық проблемаға айналып отыр. Бұл ынтымақтастықты нығайту және Аралды қайта жандандыру үшін озық тәжірибе мен технологияларды кеңінен қолдануға мүмкіндік екені сөзсіз, – деді Мәулен Әшімбаев.

Сондай-ақ Төраға Аралға қатысты бірқатар мәселені шешу кезіндегі оң тәжірибеге тоқталды. Дүниежүзілік банк пен Қазақстан Үкіметі қаржыландырып «Сырдария өзенінің арнасын реттеу және Арал теңізінің солтүстік бөлігін сақтау» жобасының қолға алынуы және оның бірінші кезеңінің іске асырылуы маңызды қадам екенін айтты. Сонымен қатар қазіргі таңда теңіз деңгейін ұстап тұру үшін жана міндеттердің ауқымды кешенін қамтитын осы жобаның

бір жарым млн гектарға жуық ұлғаятын болады. Былтыр 101 мың гектар алқапта орман өсіру жұмыстары жүргізілсе, биыл тағы 250 мың гектар алқапқа сексеуіл отырғызылмақ. Біздің алдымызда тұрған маңызды міндет – Арал дағдарысының қоршаған ортаға және өңірде тұратын қаншама адамның тыныс-тіршілігіне зиянды әсерін қысқарту. Сондықтан бүгінгідей кездесулер өте маңызды. Қазіргі жағдайды кешенді бағалай отырып, бірлескен бағдарламаларды іске асыруда күш-жігерімізді біріктіріп, біз теңізді құтқару мен жандандыруға ғана емес, болашақ ұрпақтың игілігіне де өз үлесімізді қосамыз деп есетеймін, – деді өз сөзінде Нұрлыбек Машбекұлы.

Жиын барысында қос тарап өкілдері өзекті мәселені шешу жолында әріптестік пен өзара тәжірибе алмасуға ниет білдіріп, алдағы уақытта жүзеге асырылатын іс-шаралар барысын айқындады.

Кәсіпкерлер ұсынысы көп

«Атамекен» ҰКП басқарма төрағасының міндетін атқарушы Нариман Әбілшайықов Қызылорда облысына жұмыс сапарымен келді.

Кәсіпкердің айтуынша, фермерлердің бұдан бөлек утильалым және кеден салығы, несие жүктемелері секілді міндеттемелері көп. Оның үстіне техниканы қымбаттауы мен субсидияның азаюы салдарынан саладағы кәсіпкерлер машина-трактор паркін жаңарта алмай отыр.

Өңірлік кеңес мүшелері «Бастау Бизнес» жобасына, процентсіз немесе 2 процентпен несие беру, салықтық жеңілдік және коммуналдық төлем шығындарын субсидиялау, несие екінің деңгейлі банктермен қатар шағын қаржы ұйымдары арқылы беруге қатысты ұсыныстарын білдірді.

«Атамекен» өкілі кәсіпкерлердің ұяңінен хабарлар екенін айтып, мәсе-

лердің Үкімет деңгейінде шешіліп жатқанын жеткізді. Сонымен қатар, ол Ұлттық палатаның қызметі мен болашағына бей-жай қарамай, жұмыс тобына белсене атсалысқан кәсіпкерлерге алғыс айтты.

«Бүгінгі экономикалық ахуал кәсіпкерліктің барлық дерлік саласына ықпал етіп отыр. Сондықтан айтылған мәселелердің бәрі Үкімет деңгейінде талқыланады. Сондай-ақ, Ұлттық палатаның трансформациясына қатысты ұсыныстар ескеріліп, мамырда қорытынды құжат уәкілетті органға жолданады», — деді Нариман Әбілшайықов.

«СБ» ақпарат

Минералдық тыңайтқыштан тапшылық болмай ма?

Сыр диқандары сәуірдің үшінші онкүндігінде күріш егуді бастап кетті. Бұл ретте қажеттіліктер қатарында минералдық тыңайтқыштың біршама бөлігі өзге елдерден келетіні бар. Қазір Ресей мен Украина арасындағы жағдайға байланысты бірқатар өңірлерде тыңайтқыш тапшылығы байқалып отыр. Мәселе облыста қалай шешіледі?

Әділжан ҮМБЕТ, «Сыр бойы»

Есептеулер бойынша биылғы егінге 53 мың тонна минералдық тыңайтқыш қажет. Қазірге дейін оның 44,3 мың тоннасы жеткізілген, ол шамамен 83,8 процент. Оған қоса өңірге 12,2 мың тонна гербицид жеткізілді.

Облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының мамандары жергілікті диқандар минералдық тыңайтқыш алуға ерте қамданғанын айтады. Жылма-жыл оны жеткізіп беретін мекемелер анықталады.

Жалпы, минералдық тыңайтқыш және өзге де қажеттіліктер үшін шаруашылық басшылары жеткізіп беруші мекемемен тікелей келісім-шарт жасайды. Рас, минералдық тыңайтқыштың біршама бөлігі Ресей және өзге елдерден тасымалданады. Алайда, олардың басым бөлігі өзімізде де өндіріледі. Сондықтан биыл да күрделі мәселе кездесе қояды деп ойламаймын. Жергілікті диқандар көктемгі егінге қалыпты дайындықпен келді. Облыста күріш егу науқаны жүруде, — деді басқарманың бөлім басшысы Жүсіпбек Әжібеков.

Айта кетейік, биыл облыс диқандары 185,6 мың гектарға ауыл шаруашылығы дақылдарын егуді жоспарлап отыр. Басты дақыл — күріш егісінің көлемі 78,3 мың гектарды құрайды. Дариядағы су жағдайына байланысты былтырғыдан 5,3 мың гектарға қысқарды.

Оның орнына суды аз қажет ететін дақылдар көлемі артады. Атап айтқанда, малазықтық дақылдар, картоп, көкөніс, бақшалық былтырғыдан 2,7 мың гектарға артады.

Облысқа көктемгі егін жұмыстарын жүргізу үшін Үкімет тарапынан арзандатылған бағамен 11,6 мың тонна дизель отыны бөлінген.

Есесіне үш адамның бірі айналысатын мал шаруашылығы, тауық асырау мен омарташылықты инновация деп танып, оларға грант тағайындады. Алғандары мүмкіндігі шектеулі деп желеу етеді. Дегенмен, олар — дені сау, аяқ-қолы бүтін адамдар, — дейді жеке кәсіпкер.

Грантты алдым, қалтаға салдым...

Бұл инновациялық гранттар жайлы мәселе болатын. Біздің қозғар тақырыбымыз мемлекеттік бағдарлама негізінде берілген қайтарымсыз гранттарды қолды еткендер туралы өрбімек. Екеуі екі түрлі бағдарлама болғанымен, мемлекеттік гранттардың қалай берілетіні, оны кімдердің қандай жолмен алатыны көңілге күдік ұялатады. Мұндайда бармақ басты, көз қысты әрекеттердің орын алатыны жасырын емес. Әйтпесе, шын мұқтаждар бұлай қиналмас еді. Қолдағы деректер әуел баста жоспардағы құрал-жабдығын, мал-мүлкін қағаз жүзінде көрсетіп, шын мәнінде қаржыны басқа мақсатқа жұмсағанын дәлелдеп отыр.

Өңімізге мемлекет қаржысын қалтаға оңай салып, оның сұрауы жоқтай пайдаланғандар жайлы. Мұндай жандар алмақтың да салмағы барын ұмытқан болуы керек. Бүгінде берілген көмекті басқа мақсатқа жаратып, әйтеуір қалтамыз толтырсам болды деген пейілдері көбейді. Бұл сөзсіз дәлелдейтін деректерге төменде тоқталамыз.

2017 жылдан басталған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы бес жыл бойы жүзеге асырылып, оның игілігін жұртшылық көрді. Үш бағытты қамтитын бағдарлама аясында бес жыл ішінде 4778 адам қайта даярланып, 84,3 проценті тұрақты жұмысқа орналасқан. Екінші бағытында жаппай кәсіпкерлікті дамыту аясында бес жылда 10651 адам кәсіпкерлікке үйретіліп, оның ішінде 946 адам шағын несиеге, 4908 адам қайтарымсыз несиеге қол жеткізген. Алдыңғы жылы «Жас кәсіпкер» жобасы бойынша оқытылған 1100 жастың 665-і несие мен грант иеленген.

2018 жылдан бері жаңа бизнес идеяларды іске асыруға мемлекеттік гранттар беріле бастады. Төрт жыл ішінде 12370 адам қайтарымсыз грантқа, өз кәсібін ашуға мүмкіндік алды.

Десе де осы қайтарымсыз гранттар мәселесіне келгенде қолдағы мәліметтер қынжыларлық жайттарды алға тартты. Халықты жұмыспен қамту органдары тарапынан мемлекеттік грант иелеріне жүргізілген мониторинг кезінде 239 адам қаржыны мақсатсыз алғаны анықталған. Салыстырмалы түрде айтар болсақ, Қызылорда қаласында 2019 жылы 12 адам грантқа қол жеткізгенімен, нәтиже шығармаған. 2020 жылы облыста 116 адам грантты қалтаға басқан. Сандарды сөйлестек, оның ішінде Қармақшыда 4, Жалағашта 2, Сырдарияда 3 дерек кездесе, аудандар ішінде ең көбі Шиеліде 30 адам, қалада 77 адам мемлекет қаржысын

мақсатсыз жұмсаған. Ал өткен жылы Сырдарияда 2, Жаңақорғанда 1 дерек тіркелді. Барлығы 165 жағдай сот қарауына ұсынылып, олардың 44-не қатысты қаржыны бюджетке кері қайтару туралы шешім шығыпты. Ал 10 адам өз еркімен қаржыны қайтаруды ұйғарған.

Соттың шешіміне сәйкес, қаржыны кері қайтару кестесі жүктеліпті. Енді алған ақшаны қайтаруға тура келеді. Сондай-ақ, 116 құжат сот қарауында болса, 74 адамға ескертпе хат беріліпті.

Облыстық жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының бөлім басшысы Ақбота Саденованың айтуынша, грант алушылар алдын ала бизнес жоспар жасайды.

— Мәселен, Т.Е. есімді азамат осында бас мал аламын деп жоспарла көрсеткенімен, ақшаны иеленген соң ештеңе сатып алмаған. Бір жыл бойы біздің мамандар бақылап, мониторинг жасайды. Айталық, Шиелі ауданында Б.М. есімді азаматша атаулы әлеуметтік көмек алатын отбасы ретінде 2020 жылы тігін шеберханасын ашу үшін 555 600 теңге көлемінде грант алған. Тексеру кезінде қаражат басқа мақсатқа пайдаланылғаны, тігін шеберханасы ашылмағаны анықталып, жеке кәсіпкерге ескертпе хат берілген. Бірақ, ол қажетті құжаттарды айтылған уақытта тапсырмағандықтан, ісі сотқа жолданып, қазір қаржы мемлекетке қайта өндірілуде, — деді бөлім басшысы.

Аудандар арасында Шиеліде грантты мақсатсыз алғандар көп болып шықты. Тағы бір деректе жеке кәсіпкер 2020 жылы ірі қара мал шаруашылығын дамыту үшін 555 600 теңге көлемінде грант алған. Тексеру барысында бизнес жобасында көрсетілген 3 бас өгіз алынбағаны анықталып, қаражатты мақсатты пайдаланғанын растайтын құжатты 5 күнде әкеліп өткізу туралы ескертпе берілген. Алайда құжатты өткізбеген кәсіпкер ісі сотқа жолданып, оны өндіру туралы шешім шыққан.

Грантты қалтаға басқандар қалада да көп. Мәселен, И.Б. есімді азаматша сән салонын ашу, Е.Ж. есімді азамат электр дәнекерлеу қызметі үшін грант алған. Алайда тексеру нәтижесі олардың ешқандай құрал алмағанын дәлелдеп, сот шешімімен қаржы кері қайтарылуда. Мұндай мысалдар

жетерлік. Бұл деректер алдыңғы жылы пандемия кезінде орын алғанын ескерсек, сол кезеңнің қиындығынан ауырдың үсті, жеңілдің астымен өтуді қалайтындардың артқанын байқауға болады. Еңбек еткісі келмей, мемлекет қаржысын мақсатсыз жұмсау

Мобильді топтар шалғай ауылдарда

«AMANAT» партиясы облыстық филиалының мобильді топтары наурыз айынан бастап бүгінге дейін Арал, Қазалы, Қармақшы, Жаңақорған, Шиелі, Жалағаш, Сырдария аудандарына қарасты 9 елді мекенде көшпелі қоғамдық қабылдаулар өткізді.

Қабылдаулар барысында шалғай ауыл тұрғындарынан 200-ден астам өтініш тіркеліп, бүгінге олардың 38%-і оң шешілген болатын. Жұмысты топтың сапары апта барысында Қармақшы және Жалағаш, Жаңақорған мен Шиелі аудандарына қарасты 4 ауылдық округте жалғасуда. Мақсаты — шалғай орналасқан елді мекендердегі тұрғындарды қабылдап, олардың әлеуметтік, қоғамдық және өзге де ортақ түйткілді мәселелерінің шешілуіне ықпал ету, бағыт-бағдар мен кеңес беру.

Ұсыныстар талқыланды

Сәрсенбіде «AMANAT» партиясы жанындағы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі республикалық қоғамдық кеңес отырысы өтті.

Онда Мемлекет басшысы, партия Төрағасы Қ.Тоқаевтың кезектен тыс XXII партия съезінде берген тапсырмасына сәйкес, 2025 жылға дейінгі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бағдарламасын өзектендіруге қатысты ұсыныстар талқыланды. Онлайн форматта өткен жиынға аймақтық кеңес төрағасы Максұт Нәлібаев пен партияның облыстық филиалы атқарушы хатшысының орынбасары Алтынбек Жарылқасынов қатысты.

Жауаптылар бекітілді

Облыстық мәслихаттағы «AMANAT» партиясы депутатының фракциясының мүшесі М.Ералievтің төрағалығымен өткен басқосуда аймақтық кеңестің жаңа құрамы мен ережесі таныстырылды.

Кеңес жоспарына жаңа ұсыныстар енгізілді. Сонымен қатар қатысушылардың келісімімен «Жастар — Отанға!» бағдарламасының және оны іске асыру жөніндегі облыстық Жол картасындағы 5 негізгі бағыттың орындалуына жауапты кеңес мүшелері бекітілді.

Бірлескен отырыс

Апта ішінде облыстық мәслихаттағы «AMANAT» партиясының депутаттық фракция мүшелерінің қатысуымен партияның облыстық филиалы жанындағы білім беру және денсаулық сақтау мәселелері жөніндегі қоғамдық кеңестің бірлескен отырысы өтті.

Онда инклюзияны қолдау кабинеттерін әдістемелік қамтамасыз етуді қаржыландыру мәселесі қаралды.

Білім беру ұйымдарында инклюзивтік білім беруді дамыту мақсатында 2020-2022 жылдарға арналған Жол картасы бекітілген. Оның аясында 144 мемлекеттік балабақшада логопункт, 119 мектепте инклюзивтік қолдау кабинеттері және 8 ресурстық орталық ашылып, 151 дефектолог, логопед, олигофренопедагог, психолог, арнайы әлеуметтік педагог мамандар жұмыс істейді.

Семинар ұйымдастырылды

Партияның облыстық филиалы қоғамдық қабылдау бөлмесінің ұйымдастыруымен семинар өтті.

Семинар қабылдау бөлмесіне азаматтардан келіп түсетін арыз-шағымдар мен өтініштерді қарауда мемлекеттік органдар тарапынан орын алып жатқан кемшіліктерді болдырмау, мемлекеттік қызметкердің жауапкершілігін көтеру мақсатын көздейді. Оның жұмысына кент, ауыл әкімдері, сонымен қатар басқа да санаттағы 25 мемлекеттік қызметші қатысты.

Делегаттар сайланды

Мемлекет басшысы, «AMANAT» партиясының Төрағасы Қ.Тоқаев 26 сәуірде партияның кезектен тыс XXIII съезін шақыру туралы шешім қабылдаған болатын.

Осыған орай партияның облыстық филиалы саяси кеңесінің отырысы өтіп, кезектен тыс өтетін съезд жұмысына Сыр өңірінен қатысатын делегаттар сайланды. Олардың құрамында облыс әкімі, аймақтық және аумақтық партия филиалдарының атқарушы хатшылары, республикалық саяси кеңестің мүшелері және «Jas Otan» жастар қанатының облыстық филиалы төрағасы бар. Атап өту керек, съезд жұмысы онлайн форматта өтеді деп жоспарланып отыр.

«Miras» кеңесі бас қосты

Президент өз Жолдауында жастарға үміт артатынын, өскелең ұрпаққа жол ашу үшін барлық жағдайды жасаудың қажеттігін атап, 2022 жылды «Балалар жылы» деп жариялаған болатын.

Партияның облыстық филиалы жанындағы Азаматтық қоғам мен мәдениетті дамыту жөніндегі «Miras» аймақтық қоғамдық кеңесі мүшелері бас қосып, Мемлекет басшысының Жолдауында айқындалған «Балалар жылы» аясында балалар әдебиеті мен шығармашылығын дамыту мәселелерін талқылады.

Заңгерлік кеңес

Партия алаңында атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша бірлескен тақырыптық қабылдау өтіп, тұрғындарға құқықтық-заңгерлік кеңестер берілді.

Облыстық әділет департаментінің басшысы И.Бәкішева және жеке сот орындаушылардың өңірлік палатасының басшысы К.Десятниченконың қатысуымен өткен бұл қабылдау тұрғындардың құқықтық сауаттылығын арттыру мақсатында ұйымдастырылды.

Сондай-ақ облыстық мәслихаттағы «AMANAT» партиясы депутатының фракциясының мүшесі Мағжан Ералиев қабылдау өткізіп, тұрғындардың өтініштерін тыңдап, түсіндірме жүргізді.

Әскери-патриоттық диалог алаңы

«Jas Otan» жастар қанатының ұйымдастыруымен жастардың бойында Отанға деген сүйіспеншілікті арттыру, әскери-патриоттық рух қалыптастыру, азаматтарды Отан алдындағы борышын өтеуге шақыру, салауатты өмір салтын насихаттау мақсатында «Qaisar» әскери-патриоттық диалог алаңы өтті.

Кездесуге Тәжік-Ауған соғысы ардагерлері Қайрат Бисенов, Жандос Әлімбетов, Марат Орынбайұлы, 5547 әскери бөлімінің әскери қызметкерлері және М.Маметова атындағы педагогикалық жоғары колледжнің студенттері қатысты.

Өркениеттің өлшемі де, мемлекеттің келешегі де қоғамдағы білім деңгейіне тәуелді. Бір ұлттың, мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігінің кепілі – білім. «Халық пен халықты, адам мен адамды теңестіретін – білім» деп ұлы жазушы Мұхтар Әуезов айтқандай, білім барлық уақытта жоғары құндылықтардың бірі болған.

Білімнің бәсі бәрінен биік

Табысты болудың ең іргелі, басты факторы – білім, сондықтан да білім әрдайым бірінші орында тұруы тиіс. Себебі құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді. Тек білімді, сауатты, жан-жақты адам ғана болашақ тізгінін өз қолына ала алады.

Мемлекет басшысының Жолдауында: «Жаңа Қазақстан – жаңару мен жаңғыру жолы, бүгінгі буынның болашақ ұрпаққа аманаты» деп атап көрсеткеніндей, Жаңа Қазақстанның жаңғыруына білімді ұрпақтың қосар үлесі зор. Осы мақсатта білім беру жүйесіне, айтсақ тауымына артылар жүктің салмағы ауыр.

Қазіргі кезде елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім кеңістігіне енуге бағыт алуға. Білім берудің мазмұны жаңартылып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Болашақ ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды. Заман көшіне ілесі отырып, жаңаша бағытта жұмыс жүргізу – барша ұстаздардың алдында тұрған негізгі міндет. Ұстаз болу – ең жауапты, мәртебелі міндет. Жас ұрпақтың жеке тұлға болып қалыптасуына бағыт беруге де ұстаздар қауымы.

Алдына келген әрбір шәкірттің білім нәрімен сусынатын, болашақ өмірінде еркін ойлауға, қажет кезде дұрыс шешім қабылдауға, әрдайым өзін-өзі жетілдіруге де баулитын осы ұстаз. Ол үздіксіз ізденгенде ғана, шәкірт жанына нұр құя алады. Сондықтан да ой жүйесі терең, алыстан пайымдап, тереңнен тамырланған дүниетанымы кең ұрпағымызды тәрбиелеу үшін ұстаздар қауымы үздіксіз ізденісте болуы қажет. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Мемлекетіміздің білім беру үлесіне енген жаңа бағдарлама – бәсекеге қабілеттілігімен ерекшеленуі тиіс келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыруды көздейді.

Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет.

Заманауи білім беру жүйесінің басты мақсаты – бәсекеге қабілетті, яғни халықаралық деңгейде өзін еркін ұстай алатын зияткер ұрпақты тәрбиелеу, әр баланың бойындағы табиғат берген ерекше қабілетін, дарынын танып, ағымға қарай ікемдеп жетілдіру.

«Жалғыз сүйеніш, жалғыз үміт – оқуда. Теңдікке жетсек те, жұрттығымызды сақтасақ та, дүниедегі сыбағалы орнымызды аласақ та, бір ғана оқудың арқасында аламыз. Жаксылыққа бастайтын жарқын жұлдыз – оқу. Нәдан жұрттың күні – қараң, келешегі – тұман» деп Міржақып Дулатов айтқандай, жаңа дәуір – ақпарат пен ғылымның ғасыры. Мақсатты білім беру тұлға дамуын жүзеге асырады.

Еркін АҚШАЛОВ,
№8 облыстық арнайы санаториялық мектеп-интернатының директоры

Ауылдың адамдары еді

Атсейіс

XIX ғасырдың орта тұсынан XX ғасырдың басына дейін осы күнгі «Таң» ауылының төңірегінде Қоқыбай есімді кісі өмір сүріпті. Бабамыз 20 жыл болыс болған деседі.

Алайда, бұл кісінің атағы болыстығымен емес, атсейістігімен шыққан сынайлы. Енді Қоқыбай бабамыз жайлы екі-үш үзік әңгімеге тоқталайың: Қазақ қашанда тойшыл халық. Ауқаты барлар дүниеден пәленбай жыл бұрын озып кеткен ата-бабаларына арнап ас беріп отырған. Мұндай асты сұр ас дейді екен. Алдын ала сауын айтылған осындай бір сұр аста аламан бөйге ұйымдастырылып, жер-жерден 80 ат келген дейді. Көрші ауылдағы Сарықасқа руының бір жас жігіті бөйгеге жаратып әкелген қарақасқа атын Қоқыбай сейіске көрсетіпті. Атты бір айналдыртып, кеуде тұсының терісін оң қолымен бұрап босатқан Қоқан: «Е, шамаға келтіріпсің, жануар «мүше тістеймін» деп тұр ғой» деген екен. Аламанды алғашқы келген 10 атқа бөйге тігілсе керек. Әлгі қарақасқа ат жетінші болып келіп мүше алған.

Тағы бір жылы жүз қаралы ат қосылғалы тұрған аламан бөйге басталар алдында көпшілік қауым қолқалап, Қоқыбай бабамыздан: «алдыңғы лекте келетін он тұлпарды меней аласыз ба?» деп сұрапты. Жүйріктерді аралап өткен ол «мынау-мынау» деген. Айтса айтқандай, тұса ауа шап берген әденкі сайыуліктер сейіс көрсеткендер болып шыққан. Осы оқиғадан соң ел арасында: «Қоқыбай тұлпарлармен тілдеседі екен» деген әңгіме тараған.

Атсейіс алдына келген атты шаппайды деп ешқашан айтпаған. Тек «жақсылып суын алып, бағын сынап көр» дейді екен.

Қоқыбай атамыздың заманында бөйгенін алдын бермеген Отауторы деген тұлпары болыпты. Жер-жерге бөйгеге апарғанда төрт қанат қараша үйді түйеге артып жүретін болған. Барған жерінде көз-сұқтан аман сақтау үшін қасындағы серіктері атты осында кіргізіп, қарауылдап, күтіп-баптайды екен.

Бір жылы атсейіс сырқаттанып қалып, ел жақсылары көңілін сұрауға барады. Шәй ішіліп, марка қозының еті пісемін дегенше біршама сырласқан ақсақалдар көңілі көтеріліп, сергігендей болған үй інісен:

– Талай бөйгенің басы-қасында жүрдіңіз, талай сөйгіліктің бабын біліп, бағын аштыңыз, біз білмейтін жерде өзіңізден айласын асырған жан кездесті ме? – деп сұрайды.

– Адамның білгенін адам біледі. Неге кездеспесің, кездесті. Шекті еліндегі бір сұр асқа жер-жерден 120 ат барды. Сол өңірдегі бір атсейістің тау елінен келіп, баптаған қос тұлпары бар екен. Оның Отауторының көргісі келіп, аңдығанын білдім. Ретін тауып, қасымдағы атқосшыларым көрсетпеді. Бірақ, аттар айдалар шақта әлгінің көзі Отауторыны шалған да, қарақшыны (мәре) 700-800 метрдей өрге апарып қатады. Ішім кіп алды. Айласын асырғанын білсем де, аман жок еді. Тау жылқысындай емес, аяғы қысқалау қазақы жүйрік өрге қарай кесіліп шаба алмайды. Оған жаттықпаған, дағдыланбаған. Ал тау тұлпарларына өрі-қыры бәрібір, биіктік оларға кедергі емес. Түс ауа ұзаққа айдалған аттардың шаңы көрінді. Өуелі бір шаң бүрк ете түсті де, одан соң екі түйдек шықты. Алғашқысы менің Отауторым, одан кейінгілер өзім қауіп еткен қос тау тұлпары екенін сездім. Әнеміне дегенше аттар жақындай берді, алдында – Отауторы, сонында – екі тау тұлпары. Қарақшыға 200 метрдей жер қалғанда екеуі менің тұлпарымды қуып жетіп оза берді. Міне, «адамнан адам айласын асырады» деген осы емес пе? – депті. Тыңдағандар бас шайқаған екен.

Қоқыбай бабамыздың Сейітжан, Шөмен есімді екі баласын көзіміз көрді. Сейітжан атамыз сонау елуінші жылдардың аяқ жағына дейін «осы үйде қыстық соғымнан бір омырт-

қамыз қалған шығар» деп «Таңның» шалдарын ертіп біздің үйге келіп, сыбағалы асын ішіп-жеп кететін. Ол кісі жайлы «қорыша оқыған, кезінде оязға писарь болған» деген де әңгіме бар. Ал Шөмен атамыз 1970 жылдың ортасына дейін «Таң» ауылында өмір сүрді. Арабша сауаты бар кісі екенін білетінбіз. Бүгіндері олардан тараған ұрпақтар Жалағаш ауданы мен Қызылорда қаласында ел қатарлы тиімділік етіп жатыр.

Жырау

Екі соғысқа қатысқан әкем Әубәкір Есжанұлы 1917 жылы Жалағаш ауданының «Таң» ауылында дүниеге келіп, 2012 жылы өзінің туған топырағында өмірден озды. 1939 жылғы Финляндиямен болған соғысқа және Ұлы Отан соғысына қатысқан. 1943 жылы майданнан жарадар болып қайтып, «Таң» ұжымшырында мал шаруашылығы саласында қызмет еткен. Әкем жырау кісі еді. «Шәкір-Шәкірат», «Так Сүлеймен мен Самұрлық құс» кыссаларын бір тұн бойы жырлайтын. Балқы Базардан бастап, Сыр бойы шайырлары Тұрмағамбеттің, Омардың, Кете Жүсіптің Керейт Данмұрынның термелерін келістіре орындайтын. Бірде маған мынадай әңгіме айтқан:

– 1938 жылы Әулиеатадағы (осы күнгі Тараз қаласы) мал дәрігерлік техникумында оқып жүргенмін, – деп бастады сөзін. – Қала шетіне орналасқан бір атты әскер эскадроны болатын. Сабақтан кейін арақидік сол жаққа барып тұрдым. Себебі, бала күнінен атқұмар болып өстім. Оның үстіне жарқылдаған жалаң қылышты, әлемі мундирлі атты сарбаздардың әскери жаттығулары мені барынша қызықтыратын. Қызығудың аяғы әскери комиссариаттан бір-ақ шығарды. Атты әскерде қызмет етуге сұранып, екі рет әскери комиссариатқа бардым. Комиссар екеуінде де арызымды қанағаттандырмады. Үшінші рет барғанымда күліп, арқамнан қакты да, дәрігерлік тексеруден өтуге жіберді.

Ауылдағы анам мен ініме хат салдым. Содан 1938 жылы күзге салым Карелиядан бір-ақ шықтым. Армандаған шпорлы құрым етік пен атты әскердің мундирін киіп, беліме алмас кылыш тағындым. Атты әскер полкінде бір өзбек жігіті және мен, қарақандары орыстар еді. Ол жылдары кеңес әскеріне бұратана ұлт өкілдерін мен сияқты өзі сұранғандарды болмаса, алмайтын. Жаттығуға кірістік. Маған ұзындығы есік пен төрдей күрөң қасқа ат бұйырды. Атты әскерде ат белді әрі сайлы болуы тиіс. Өзіңді де, атты да жаттықтырасың. Тамағымыз тоқ, жағдайымыз жақсы. Тынығатын уақыт та жеткілікті.

Ауылда Жакып есімді ағаштан түйін түйетін жездем бар еді. Сол

кісіге хат жазып, маған домбыра жасап, салып жіберуді сұрадым. Бір ай шамада ұшқатқан жасалған төрт бұрышты, ұзынша посылқа келді. Ашсам, домбыра. Шанағын бөлек, алмайл-салмайл сағасын бөлек ішектігімен қосып, ұқыптап салған екен. Деруе құрастырып, ішегін тағып шертсем домбыра күмбірлеп тұр. Қатты қуандым. Кешкілік тамақтанып алғасын домбыра тартам. Әдепкіде орыстар бұл қандай аспап деп танырғанандай болғанымен, келе-келе олар менің домбыраға қосылып айтқан ән-жырдымыз жиналып отырып, тындайтын еді. 5-6 ай бойы домбыра ермек әрі серік болды. 1939 жылдың 30 қарашасы күні түнде тревога берді. Атты, қару-жарағымызды сайлап, сапырылысып кеттік. Ешкім ештеңе айтпайды, бірақ тосын жағдайдың болғаны сезіледі. Ертерсіне белгілі болғандай, Финляндиямен соғыс басталған екен. Соғыстың аты – соғыс. Оны көп айтатыны жоқ. Бастапқыда бетпе-бет келіп, соғыса алмадық. Оның ессесіне ат тұяғының асты миға, көк тіреген зуулім ағаштардың басына жау мергендері отырады екен. Оны қуқушка деп атайды. Талайымыз опат болды. «Маннаргейм» атты бекіністі батыс милитаристері талай жылдар бойы темір-бетондап салыпты. Оны алу оңайға соқпағаны тарихтан белгілі. Әрі өтсе екі-үш аптаның ішінде финдерді тізе бүктіреміз деген кеңес әскери басшыларының жоспары іске аса қоймады. Көп сәтсіздіктер болды. Шабуылға шығарда полктің қызыл туы көбіне ысырылып не өзбекке, не маған келетін. «Уралап», құйындата шапқан атты әскерлердің арасынан көзге де, нысанға да желбіреп келе жатқан қызыл ту бірінші ілікпей ме?! Бірде астымдағы күрөң қасқа атыма жау оғы тиіп, омақаса құлап, қоса домалағаным бар. Алла жар болып, аман қалдым ғой.

1940 жылдың 12 наурызы күні Финляндия тізе бүкті. 3 ай, 13 күнге созылған соғыс аяқталды. Баспана көргеніміз жоқ, дала тағысы сияқты күй кештік. «Қар жастанып, мұз төсендік» десек болады. Өзіне үңгір-қуыс тапқанымен, астындағы атына табылмайды. Одан айрылып, жаяу қалсаң, әскери трибуналдан шығуың мүмкін... Сырт киімге тәуекел, үш жарым айға жуық іш киім ауыстырмау дегеннің ар жағы белгілі шығар... Биттеп кеттік. Сөзім жалаң болмас үшін айтайын, Ленинградқа алып келгенде қала тұрғындары бізден жабайы адам көргендей үрікті. Бір апта бойы моншаға түсірді. 1941 жылы жазға салым, әскери қызмет мерзімім аяқталуға жақындап, елге қайтамын деп күн санап жүргенімде, Германиямен соғыс басталып кетті, қайта алмадым, – деп әкем әңгімесін аяқтаған еді.

АҚЫН

1998 жылдың күзі болатын. Қаладағы №235 орта мектеп директорының орынбасары едім. Мені облыс әкімшілігіне шақырды. Уақытында барып, мәжіліс залына көтерілгенмін. Залда біраз адам жиналып қалған екен. Кеудесіне «Еңбек Ері» Алтын жұлдызын таққан жалағаштық Ұзақ Еспанов отыр. Қасында Садық Әлиев пен Жаксыбай Сарбалаев бар екен. Сәлем бердім. Ұзақ хал-жағдайымды сұрап жатыр. Сәл тұрғасын келесі қатардағы бос орындарға қарай шыға беріп едім, Жаксыбай ағамыз да орнынан көтерілді. Екеуіміз екінші қатарға жайғастық. Жиналыс басталарын дегенше біраз әңгіменің басын қайырдық. Жәкең бір жағынан ағамыз болса, екінші жағынан бөлекшіміз де бар еді.

Салтанатты шарада облыс әкімі Бердібек Сапарбаев бізге алғаш шыққан «Астана» медалін табыстады.

...Ақын Жаксыбай Сарбалаевтың кіндік қаны 1942 жылы «Таң» ауылының топырағына тамған. Әкесі Сарыбала өлең-жырға қаражыау болмаған, ал анасы Аймыш жыр қонған сүйлейер ауылынан еді. Отбасы кейін Жалағаш кентіне қоныс алды. Жәкеңнің өмір жолына қысқаша тоқталар болсақ, 1964 жылы Қызылорда медицина училищесін бітіріп, 20 жылдай Жалағаш аудандық санитарлық-эпидемиологиялық станциясында табан аудармай қызмет етті. 1990 жылы Қызылорда қаласындағы педагогикалық институттың тіл-әдебиет бөлімін сырттай аяқтап, аудандық «Қазақ тілі» қоғамының төрағасы болды. Бірнеше мәрте аудандық мәслихаттың депутаты, бір рет облыстық мәслихаттың да депутатығына сайланған. Өлеңдері жыр жинақтарға енген.

1977 жылы аудан орталығы Жалағашта ауыл клубтарының байқауы өтетін болып, ауқымды шараға байланысты ауылға Жаксыбай ағамыз шақырылды. Ол кісі келе өнерлі жастарды жинапты. Тездетіп өзі мазмұнды сценарий жазған. Дайындық қызу жүрді. Оншақты күннен соң байқау басталып, «Таң» ауылдық клубы байқау қорытындысында бас жүлде иемденіп еді.

Менің бұл шағын мақалада ендігі бір айтпағым – Жәкеңнің бертінректе өзінің жан сырғындай етіп жазған бір өлеңі жайлы. Енді соны оқық:

– Көрінбес көп ішінен дара тұлғам,
Несіне ақын болып жаратылған?
Сәбидей сырқаттанып қала берем,
Құстың да салқын тиіп қанатынан.
Наз күткен досына досым алаң,
Кей кезде дертіме дерт

Қосып алам,
Қаймығып қажитындай болмашыға,
япыр-ау, не болғаны осы маған?
Шабыт құстың талды ма қанаты да,
Саябырлап барады тағатым да.
Алып ұшып тұрмаймын бұрынғыдай

Жаксы жыр, жан азығын таратуға,
Зенгір көк, зеренді қол,
құшар далам,
Құсы да туған жердің ұсар маған.
Өңірін тышып-ескен кимай-қимай,
Алатау – арман тауға ұша алмаған.
Кейде өзімді жаралы құстай көрем,
Шарықпап қиялыман

ұшпайды өлең.
Кешіктім, кешір мені арманды өлке,
Төсінде туған жердің қыстай берем.

Иә, Жәкеңнің осы жағанындай, ертерек жабдысқан дерт ат тұсауындай алдымен кен аштырмады ма? Қайсыбір қаламдастары сияқты кезінде Алматы, ақындар ортасына барса кім біледі, Жаксыбай Сарбалаев өлең аламандарында жыр бөйгелерін шаппай алар ма еді деп те ойлаймын. Ол 2012 жылы жетпіс жасында өмірден озды.

Темірбек ЕСЖАНОВ,
Қазақстан Республикасы білім беру ісінің құрметті қызметкері,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі

АҚПАРАТ КӨЗДЕРІНЕН

Терминологиялық база жетілдірілмек

Биыл қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 6 мың терминге сараптама жасалады. Қазақ тілінің терминологиялық базасын жетілдіру бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр.

Жалпы 1971 жылдан бері 31 611 терминге лингвистикалық сараптама жасалған. Биыл қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 6 мың терминге сараптама жасау жоспарлануда. Жаңа терминдерді біріздендіру мақсатында «Termcomp.kz» қызмет етеді. Мақұлдауға ұсынылған салалық терминдерді тек комиссия мүшелері ғана емес, сала мамандары мен жалпы жұртшылық талқылайды. Сонымен қатар қазақ тілі ұлттық корпусының мәтіндік базасын құру жұмысы қолға алынды. 2021 жылы публицистикалық мәтіндердің 2 млн бірлігіне талдау жасалып, qazcorp.kz сайтына орналастырылды.

Биылғы квота – 6587 адам

«Қуатты өмірлер – ел дамуының драйвері» ұлттық жобасын іске асыру арқылы 2026 жылға дейін солтүстікке қоныс аударған азаматтардың жұмыспен қамту деңгейін 87 процентке дейін жеткізу көзделген.

Инфрақұрылымдық жобаларды еңбек ресурстарымен қамтамасыз ету үшін оңтүстік аймақтардан 35 мың адамды тарту жоспарланған. Еңбек күші тапшы өңірлерді қолдау мақсатында Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі жыл сайын оңтүстіктен солтүстікке қоныс аударушылардың квотасын бекітеді. Биылғы жылы квота 6 587 адамды құрады.

Қоныс аударушыларға мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй, сондай-ақ жеке тұрғын үй құрылысы үшін жер учаскелерін (ауданы кемінде 0,1 га) беруді жеңілдету, қажетті мамандықтар бойынша жұмысқа орналасатын қоныс аударушылар, сондай-ақ олардың жұмыс берушілері тұрғын үй салу кезінде өз қаражаты есебінен жұмсаған шығындарын өтеу (кемінде 50%), субсидияларға қол жеткізу

үшін қоныс аударушылардың кредит берешегіне қаниқулар белгілеу (мерзімі 6 айдан 1 жылға дейін) пысықталып жатыр.

Депутаттың ұсталғанын растады

ҚР Бас прокуратурасы Алматы қаласы мәслихатының депутаты Қайрат Құдайберген қаңтар оқиғасының ісі бойынша ұсталғанын растады. Қайрат Құдайберген 21 сәуірде уақытша ұстау изоляторына қамауға алынған.

Еске салсақ, қаңтар оқиғасы кезінде Алматы қаласынан тараған видеоларда кәсіпкердің «Дикий Арман» лақап атымен белгілі Арман Жұмағелдиевтің жанында жүргені көрініп болатын. 7 қаңтарда Алматыда полицейлер «Дикий Арман» лақап атымен танымал қылмыс әлемінің серкесі А.Жұмағелдиевті ұстаған еді. ҚР Бас прокуратурасы Арнайы прокурорлар қызметінің бастығы Ризабек Ожаровтың айтуынша, «Дикий Арман» тобы қаңтар оқиғасы кезінде 24 бейбіт тұрғынды ұрлап, күштеп ұстаған. Криминалдық авторитет «Дикий Арман» қамауға алу мерзімі екі айға ұзартылған болатын.

Пәндер мазмұны қайта қаралуда

Бастауыш сыныпқа арналған академиялық пәндердің мазмұны қайта қаралып жатыр. Орта білім беру мазмұнын еңбек нарығының талаптарына, педагогика және психология саласындағы жаңалықтарға сәйкестендіру үшін Б.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының базасында арнайы жұмыс тобы құрылды.

Жұмыс тобы бастауыш сынып оқушыларының психоэмоционалдық жағдайын ескере отырып, академиялық пәндердің мазмұнын қайта қарай, жоғары сынып оқушыларын кәсіптік бағдарлау, оқушылардың дербестігін, әлеуметтік дамуы мен шығармашылық қабілеттерін дамыту, инклюзивті білім берудің қолжетімділігін арттыру мәселелерін пысықтайды. Жалпы еліміздің рухани құндылықтарын сақтау және оларды мектеп бағдарламасы, әдебиет, бұқаралық ақпарат құралдары арқылы доріптеу бойынша жүйелі жұмыс жүргізілуде.

Аудан жаңалықтары

Әдеби автобус

Қызылорда. Қалалық орталықтандырылған кітапханалар жүйесі Дүниежүзілік кітап және автор құқығын қорғау күніне орай «Өркениетке кітап» атты әдеби автобус шарасын өткізді.

Іс-шара барысында №1 бағыттағы автобус жолаушылары кітап туралы өлең-жырлармен сусылды. Сондай-ақ, жүргізушілермен викториналық ойын жүргізіліп, қызықты сұрақтарға жауап берген оқырмандар түрлі сыйлықтарға ие болды.

Қор өкілдерімен кездесті

Арал. Аудан әкімі Серік Сермағамбетов Арал теңізінің экологиялық жағдайын жақсарту мақсатындағы бірқатар жобаларды жүзеге асыратын америкалық «USAID» қорының өкілдерімен кездесіп, сапарларына сәттілік тіледі.

Өз кезегінде қор өкілдері теңіз ұлтына сексеуіл отырғызу, теңізді қытай ауларынан, пластикалық қалдықтардан тазарту жұмыстарын жүргізетінін айтты. Сонымен қатар, қалбырлар мен пластикалық қалдықтарды қайта өңдейтін цех салу жоспарын бөлісті.

Медициналық бекет ашылды

Қазалы. Аудан орталығынан шалғай орналасқан Жұбан елді мекенінде жаңа медициналық бекет ашылды.

Ашылу салтанатына аудан әкімі Мұхтар Оразбаев, аудандық қоғамдық кеңес төрағасы Талайлы Бөрікулаков қатысты. Жаңа медициналық бекет Жұбан ауылында тұратын 8 отбасы мен жасан маңдағы Сағыр, Қазанғап елді мекендерінің 200-ге жуық тұрғынына дәрігерлік көмек көрсетеді.

Атыс қаруын сатып алу акциясы

Қармақшы. Аудандық полиция бөлімі азаматтардың тапсырған атыс қарулар, жарылғыш заттар мен оқ-дәрілердің техникалық жай-күйі, оларды тапсырғаны үшін сыйақы белгілеу жөнінде комиссия құрылғанын хабарлады.

Сондай-ақ, азаматтарды заңсыз қаруды, оқ-дәрілерді полиция бөлімдеріне өткізіп, қылмыстың алдын алуға үлес қосуға шақырды. Айта кетейік, ҚР ІІМ-нің бұйрығымен бекітілген ережеге сәйкес ел аумағында заңсыз сақтаудағы атыс қаруын, оқ-дәрілер мен жарылғыш заттарды сатып алу бойынша кезекті акция басталды.

Төмен бағалар дүкені ашылды

Жалағаш. Аудан орталығында «Светофор» төмен бағалар дүкені ашылды.

Дүкен негізінен жергілікті тауар өндірушілері мен Ресейде шығарылған өнімдерді басқа сауда орындарына қарағанда 12-18 процент төмен бағаммен сатады. Айта кетейік, нысанда жаңадан 11 жұмыс орынын ашылып, аудан азаматтарын жұмыспен қамтуда.

Аяқсу жолдары қайта қазылуда

Сырдария. Теренөзек кентіндегі аяқсу жолдарын қайта қазу жұмыстары жүргізілуде.

Бүгінгі күнге кенттегі Жеңістің 50 жылдығы, Мұратбаев, Тәжібаев, Құттыбаев және басқа да 14 көшеде аяқсу жолдары қазылды. 20 сәуірден бастап аяқсу насостары іске қосылды. Сонымен қатар, Б.Момышұлы, А.Тоқмағамбетов, Қызылдықан көшелеріне жаңадан электр насостарын қою жоспарланды.

Ескерткіштер – ел мұрасы

Шнелі. Аудандық Ыбырай Жақаев атындағы күрші өсіру тарихи музейінде «Ескерткіштер – адамзат әлемінің айнасы» атты шара өтті.

Жиынның басты мақсаты – оқушыларға киелі орындар мен тарихи маңызы бар ескерткіштер туралы мәлімет беру. Сондай-ақ келушілер Ы.Жақаев атындағы күрші өсіру тарихи музейіндегі құнды дүниелермен танысып, көптеген пайдалы ақпараттармен сусылды.

Түнгі рейд жүргізілді

Жаңақорған. Аудандық Жастар ресурстық орталығы кеңесшісі М.Құлмырзаев, жастар ісі жөніндегі мамандары және аудандық полиция бөлімінің ювеналды полиция тобының инспекторлары қатысуымен рейдтік жұмыстар жүргізілді.

Рейд барысында жастар көп жиналатын компьютерлік ойынханалар мен мейрамханаларда жеке кәсіпкерлерге түнгі 22:00-ден кейін көмелетке толмаған жасөспірімдерді заңды өкілдерінің кіргізуіне керекті ескертілді. Сонымен қатар үй-жайынан тыс жерде заңды өкілдерінің жүрген жасөспірімдерге ескерту жасалынып, үйлеріне қайтарылды.

Дайындаған
Биболат СӘТЖАН,
«Сыр бойы»

Рухани байлыққа үндеген

Ә.Тәжібаев атындағы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасында «Дүниежүзілік кітап және авторлық құқық қорғау» күніне орай «Kitap Fest-2022» фестивалі ұйымдастырылды. Оған зиялы қауым өкілдері, жастар, кітапхана оқырмандары, жоғары оқу орындары және колледж студенттері, мектеп оқушылары, жалпы қала тұрғындары қатысып, тамашаланды.

Іс-шараны облыстық кітапхана директоры Нұрлыбек Мынжас ашып, құттықтау сөз сөйледі. Сондай-ақ, елімізге белгілі қаламгерлер, Қазақстан Жазушылар одағы облыстық филиалының төрағасы Қаршыға Есімсейітова, жазушы Сайлаубай Жұбатыров сөз өнеріне сүйіспеншілік, кітап оқудың маңызы туралы пікір білдірді.

Фестиваль қатысушыларына қызыққа толы бағдарламалар дайындалған. Көрме-жәрмеңке ұйымдастырылып, «Отбасы хрестоматиясы» баспасы шы-

ғарған кітаптар оқырман назарына ұсынылды. Оқырмандар «Әлдиен эпосқа дейін», «Сияр Шәріп», «Ясауи феномені», «Логотерапия», «Салт-дәстүр сөйлейді», «Махаббат мекені», «Бейсен және болмыс» кітаптарына қызығушылық танытты. Қатысушылар кітаптардың әртүрлі инсталляцияларын тамашалап, фотосессия жасауға мүмкіндік алды.

Іс-шара кішкентай оқырмандардың флешмобына жалғасты. Қ.Мұхамеджанов атындағы №1 мектеп-гимназияның, Т.Рыскулов атындағы №222 орта мектебінің, №267 орта мектебінің оқушылары М.Әлімбаевтың, Ө.Тұр-

манжановтың, А.Асылбектің, Қ.Мырза Әлінің өлеңдерін оқыды. Ұлы ағартушы, ақын А.Байтұрсынұлының «Қырық мысал» жинағындағы «Қасқыр мен қозы» көрінісі сахналынып көрсетілді. Сондай-ақ рухани ордаға келушілер ашық аспан астындағы кітап көрмесін тамашалап, құнды қазыналармен танысты.

Бұдан бөлек, «Жыр әлемінде» атты поэзия кеші ұйымдастырылды. Оған ақын, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі Мөлдір Айтбай қатысып, өзі оқыған сүйікті кітаптарын оқырмандарға ұсынды.

«СБ» ақпарат

Мал ұрлығының жазасы қатаң

Мал – ауыл халқының күнкорісі, нәпақасы, берекесі. Ежеден төрт түлігін түлетіп, содан ризығын айырып келе жатқан халқымыз үшін ақ адал енегі, маңдай терімен жинаған малының орны ерекше. Дегенмен біреудің адал енегімен жинаған малына көз тігіп, оңай олжаға кенелгісі келетіндер де жоқ емес. Мал ұрлығының күннен-күнге өршіп, тыйымсыз тұрғаны бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі десек қателеспейміз.

Осыған орай азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының, олардың меншік құқығының қорғалуын қамтамасыз ету үшін Мемлекет басшысы Қ.Тоқаев өзінің Қазақстан халқына кезекті Жолдауында мал ұрлығы үшін жазаны қатаңдату қажет екенін атап өткен болатын.

Осы негізде Президент «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық, қылмыстық-процестік заңнаманы жетілдіру және жеке адам құқықтарының қорғалуын күшейту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңына қол қойды. Аталған заңға сәйкес Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне 188-1 «Мал ұрлығы» деген арнайы бап енгізілді.

Қылмыстық жауаптылық пен жазаны белгілейтін заңнаманың жаңа талабына сәйкес, мал ұрлығы адамдар тобы емес, бір адам мал қораға немесе басқа да қоймаларға кірместен жәбірленушіге айтарлықтай залал келтірмей жазаға жағдайда сотталушының ауырлығы орташа қылмыс ретінде мүлкі тәркіленеді. Үш мың айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға, сол мөлшерде түзеу жұмыстарына бес жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеу немесе бас бостандығын айыру жазасы қарастырылған.

Егер мал ұрлығын адамдар тобы алдын ала сөз байласып жасаса немесе ірі мөлшерде жасалған мал ұрлығы ауыр қылмыс деп танылады. Ол үшін үш жылдан жеті жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын айыру жазасы қолданылуы мүмкін.

Мал ұрлығы бірнеше рет жасалса, сондай-ақ тұрғын үйдің мал қорасына, қашаға немесе өзге де қоймаларға кіру арқылы жасалған жағдайда да ол ауыр қылмыс деп танылады. Ол үшін бес жылдан он жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын айыру жазасы қолданылуы мүмкін.

Егер мал ұрлығын ұйымдастырған қылмыстық топ жасаса немесе аса ірі мөлшерде жасалса, жеті жылдан он екі жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын айыру жазасы белгіленеді.

Мал ұрлығы үшін жазаның қатаңдатылғанына, ол жайлы ақпарат құралдарында жарыса жазып, түсіндірме жұмыстары жүргізілгеніне қарамастан, ауыл халқының ақ адал малын оңай жолмен иемденіп, жымқырғысы келетіндердің азаймауы көңілге қаяу салады.

Қылмыстық кодекседе мал ұрлығы бойынша жауаптылық көзделген жаңа бап енгізілгені Жаңақорған аудандық сотында Қылмыстық кодекстің 188-1 бабымен 2020 жылы 5 адамға қатысты 4 қылмыстық іс, бытыр 9 адамға қатысты 5 қылмыстық іс қаралған.

Оның ішінде 2020 жылы 2 қылмыстық іс бойынша мал ұрлығы орташа ауырлықтағы қылмыс ретінде сотталушылардың жәбірленушілермен татуласып, залалды өтеуіне байланысты тоқтатылса, бытыр орташа ауырлықтағы 1 адамға қатысты 1 қылмыстық іс осы негізде тоқтатылған.

Мал ұрлығына қатысты жаңа баппен 2020 жылы аудандық соттың үкімімен 3 адамға қатысты 2 қылмыстық іс бойынша сотталушыларға бас бостандығын айыру түріндегі жаза тағайындалған. Өткен жылы аталған баппен 8 адамға қатысты 4 қылмыстық іс бойынша үкім шығарылып, 8 сотталушыға бас бостандығын айыру түріндегі жаза тағайындалған.

Мысалы, Бесарқы ауылының тұрғыны сотталушы К. ауыл маңындағы жайылымдық жерде жәбірленуші М.-ның қойын бағып жүріп, отар ішінен әрқайсысының құны 15000 теңгені құрайтын 6 бас қозысын жымқырып, жәбірленушіге 90000 теңге мүлкікті залал келтірген. Кодекстің 11-бабы 3-бөлігінде талабына сәйкес сотталушы К.-ның жасаған іс-әрекеті – ауырлығы орташа қылмыс.

Ал 68-баптың 1-бөлігіне сай, ауырлығы орташа қылмыс жасаған адам жәбірленушімен татуласса, оның ішінде медиация тәртібімен татуласса және зиянды қалпына келтірсе, қылмыстық жауаптылықтан босатылуға жатады. Сондықтан, сотталушы мен жәбірленуші өзара медиация тәртібімен татуласып, оның залалды өтеуіне байланысты сотталушы К. 68-баптың 1-бөлігі негізінде жауаптылықтан бо-

сатылып, қылмыстық іс тоқтатылды.

Сот үкімімен жаза тағайындалған іске тоқталсақ. Сотталушылар Қызылорда қаласының тұрғындары Н., Т., С. адамдар тобы алдын ала сөз байласып, 2020 жылдың тамыз айы мен желтоқсан айы аралығында бірнеше рет Жаңақорған ауданы Қожамберді ауылының жайылымдық жерлерінен, егістік алқабынан және «Батыс Еуропа-Батыс Қытай» тас жолының Шнелі ауданы Бала би ауылы «Оқиы Ата» кенесені түсында жайылымдық жерде жайылып жүрген Жаңақорған, Шнелі аудандарының 12 тұрғынының жалпы 13 бас сиырды жымқырған. Қызылорда қаласына барып мал сою пункттеріне өткізіп немесе базарға сатып, түскен ақшаны бас пайдаларына жаратқан.

Сот талқылауында сотталушылар жәбірленушілерге келтірілген шығынды толық өтеп, жасаған әрекеттеріне өкінетінін білдірген. Алайда сот олардың жасаған қылмысының қоғамға қауіптілігін ескеріп, ҚК-нің 188-1 бабы 3-бөлігінің 1) тармағымен кінәлі деп танып, бес жыл алты ай мерзімге бас бостандығын айыруға, жазасын қылмыстық атқару жүйесінің орташа қауіпсіз мекемесінде өтеуге үкім етті.

Қылмыстық кодекстің талабына сәйкес жаза әлеуметтік әділеттілікті қалпына келтіру, сондай-ақ сотталған адамды түзеу және сотталған адамның да, басқа адамдардың да жана қылмыстық құқық бұзушылықтар жасауының алдын алу үшін қолданылады. Жаза тән азабын шектіруге немесе адамның қадір-қасиетін қорғауы мақсат етпейді.

Аудандық сот ауылдық округ әкімдеріне мал ұрлығына жазаның қатаңдатылғаны жайлы, қылмыстық құқық бұзушылықтардың алдын алу мақсатында түсіндірме жұмыстарын жүргізу үшін жекеше қаулылар қабылдаған.

Аудан тұрғындарының тірлігі мал шаруашылығымен тікелей байланысты. Дегенмен кейінгі уақытта мал ұрлығының белең алуы адал еңбекпен күн кешіп отырған халықтың көңіліне қаяу салады. Жылдар бойы тірнектен жинаған малын оңай әрі мол олжаға батуды ойлаған ұрлықтардың меншігін беріп қою кімге де оңай тиімесі анық.

Алайда мал иелері де ұрлықтың алдын алу үшін қырағы болып, малының жайылымда иесіз ұзақ жайылуына жол бермеуі керек. Уақытылы қадағалап, қарау үшін бақташымен келісіп, бағуды жолға қойса, олардың ұры көзіне түсіп, оңай олжаға кенелуіне жол бермес еді.

Мемлекет басшысының тікелей қолдауымен мал ұрлығын жасаған адамдарға қатысты жазаны қатаңдату аталған санаттағы қылмыс санының азайып, атаксіппен айналысатын ауыл тұрғындарының одан әрі шаруасын дөңгелетіп, меншік құқығының қорғалуына заңмен кепілдік берді

Әлия ТҮБЕКБАЕВА,
Жаңақорған аудандық сотының төрағасы

БРИФИНГ

Бірінші топтағы мүгедектерге күтім көрсетушілерге ең төменгі күнкорі денгейінде жаңадан арнаулы жәрдемақы енгізілді.

Аружан ЕРАЛЫ,
«Сыр бойы»

Жәрдемақы мөлшері көбейді

Аталған көмек бөгде адамның тұрақты көмегіне мұқтаж I топтағы мүгедектігі бар азаматтарға арналған. Бұл туралы өңірлік коммуникациялар қызметінде өткен брифингте Еңбек, әлеуметтік қорғау және көші-қон комитетінің облыс бойынша департаменті басшысының орынбасары Айгүл Маханова айтты.

Жәрдемақы туыстық қатынастарына қарамастан тағайындалып төленеді. Бірақ күтімді жүзеге асырушы ретінде айқындалған адам бір елді мекенде тұруы керек. Бұған дейін аталған жәрдемақы «Балалық отбасыларға берілетін мемлекеттік жәрдемақылар туралы» заңға сәйкес 18 жасқа дейін мүгедектігі бар балаларды тәрбиелегені үшін ата-анасына, қамқоршысына және күтім жасайтын адамдарға ең төмен күнкорі денгейінде тағайындалып төленген.

– Биыл жәрдемақы мөлшері 50426 теңгені құрады. Бұл көмек күтім жасайтын 198 адамға тағайындалды. Күтушіге жәрдемақы мынадай жағдайларда тағайындалмайды: Егер күтуші көмелет жасына толмаса, психикалық денсаулық орталығында есепте тұрса, I топ мүгедегі толық мемлекеттік қамсыздандыруында болған жағдайда ала алмайды.

Сонымен қатар 7-ден 18 жасқа дейінгі мүгедек балаларға берілетін жәрдемақы зыркатының дәрежесіне қарай 37 процентке дейін ұлғайды. Жалпы облыс бойынша 7-ден 16 жасқа дейінгі 3080 балаға мүгедектік топ белгіленді. Бүгінде 478 балаға мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақы берілді. Айта кететін жайт, «ҚР зейнетақымен қамсыздандыру туралы» заңына өзгерістер енгізіліп, 16 жасқа дейінгі мүгедек балаларға күтім жасау кезеңі 18 жасқа дейін ұзартылды, – деді А.Маханова.

Заңда мүгедектігі бар балаларға мемлекеттік жәрдемақыны ата-анасының біреуі қайтыс болған жағдайда немесе асыраушысынан айырылса, бір мезгілде алу құқығы көзделген. Бұл өзгерістер қамқоршысынан айырылған және отбасы құрамында мүгедек балалары бар отбасылардың табыс денгейін арттыруға мүмкіндік береді.

ХАБАРЛАНДЫРУ

«ПКҚР» АҚ ҚР Экологиялық кодексінің 96-бабының талаптарына сәйкес 2022 жылы 30 мамыр күні сағат 11.30-да Қызылорда қаласы, Қонаев көшесі №4 мекен-жайында «Қарабулақ-71Д көлбеу бағыттағы пайдалану ұңғымасын салуға арналған жеке техникалық жоба», «Қарабулақ-80Д көлбеу бағыттағы пайдалану ұңғымасын салуға арналған жеке техникалық жоба», «Қарабулақ-84Д көлбеу бағыттағы пайдалану ұңғымасын салуға арналған жеке техникалық жоба», «№4886 келісімшарттық аумақтағы Құмкөл кен орынында жобалық тереңдігі 1750 м(±250) пайдалану ұңғымаларын салуға арналған топтық техникалық жоба» жұмыстарына «Қоршаған ортаға әсерді бағалау» бөлімдеріне ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдау өткізілетіндігін хабарлайды.

Жобалық құжаттама пакетімен Бірінғай экологиялық портал <https://ecportal.kz/Public/Hearings/ShowDetails/6858> сайтында танысуға болады.

Барлық ескертудер мен ұсыныстар <https://ecportal.kz/> бірінғай экологиялық порталда, сондай-ақ Murat.Mambetov@petrokazakhstan.com және zh.kalemova@kaznigri.kz қоғамдық тыңдаулар өтетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірмей қабылданады.

Қатысушыларды тіркеу жеке басын қуалаудыратын құжатты көрсеткеннен кейін жүргізіледі.

Төтенше жағдай немесе шектеу шаралары оның ішінде карантиндік, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар енгізілген жағдайда қоғамдық тыңдаулар онлайн режимінде өткізіледі.

Тыңдауға қатысу үшін төмендегі сілтеме бойынша оту қажет:

<https://us04web.zoom.us/j/5280664063?pwd=QjROTVBaL0Z3bkRmOEYvSXY3Yk9kZ0Z0>

Конференцияның идентификаторы: 528 066 4063, кіру коды: 1234.

Белсенді сілтеме Бірінғай экологиялық порталда <https://ecportal.kz/Public/Hearings/ShowDetails/6858> сайтында ұсынылады.

Қосымша ақпаратты «ПКҚР» АҚ Қызылорда қаласы, Қонаев көшесі №4, тел.: 29-99-52, эл.пошта: Murat.Mambetov@petrokazakhstan.com, арқылы алуға болады.

Іс-шараның бастамашысының өкілі Мұрат Мамбетов, тел.: 29-99-52.

Жобалаушы – «КАЗНИГРИ» ЖШС, Атырау к., Өйтеке би 43А., тел.: 30-40-17. эл.пошта: zh.kalemova@kaznigri.kz

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жер ресурстарын басқару комитеті Қызылорда облысының жер ресурстарын басқару департаменті басшысының және оның орынбасарының жеке тұлғаларды және заңды тұлғалардың өкiлдерiн қабылдау кестесi

№	Қабылдау жүргізілетін тұлғаның А.Т.Ә.	Лауазымы	Қабылдау күні	Қабылдау уақыты
1	Тогызбаев Қайрат Әбенұлы	Департамент басшысы	Әр аптаның Сәрсенбі күні	15.00-ден 17.00-ге дейін
2	Серікбек Қанатбек Қуанышұлы	Департамент басшысының орынбасары	Әр аптаның Бейсенбі күні	15.00-ден 17.00-ге дейін

Сенім телефоны

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жер ресурстарын басқару комитеті Қызылорда облысының жер ресурстарын басқару департаментінің мемлекеттік қызметшілерінің «Сыйбалас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы Заңы, «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы Заңы және Қазақстан Республикасы мемлекеттік қызметшілерінің әдеп кодексі (Мемлекеттік қызметшілердің қызметтік әдеп қағидалары) талаптарын бұзу фактілері орын алған жағдайда 8/7242/40-02-44 сенім телефонына жүгінуге болатындығын хабарлайды.

Жарамсыз деп есептелсін

«Отан» Республикалық қоғамдық бірлестігінің «Қызылорда облыстық кәсіби техникалық оқу орталығы» білім беру мекемесі (БСН 030140008063) Жарғысының мемлекеттік және орыс тілінде) тундусына жоғалуына байланысты жарамсыз деп есептелсін.

● КОНКУРС

СЫР АСПАНЫН ТЕРБЕГЕН
САЗДЫ ӘУЕН

Тәуелсіз қазақ елінің тарихында есімі алтын әріппен жазылған аңыз адам, ұлтымыздың өнері мен мәдениетінің дамуына өлшеусіз үлес қосқан ҚСРО Халық артисі, Халық қаһарманы Роза Бағланованың туғанына 100 жыл. Ән падишасының ғасырлық мерейтойы әлемдік деңгейде аталып отыр. Мемлекет қолдауымен жүзеге асырылып жатқан мерейтойлық іс-шара талант несиінің туған жеріндегі тағлымды істерге арқау болды.

Сб Ғазиға ӘБІЛДА,
«Сыр бойы»

Облыс орталығынан ән падишасының зәулім ескерткіші бой көтерді. Қазақтың қаһарман қызының дара тұлғасын асқақтатып, ұлттық нақышпен үйлескен сәулетті туынды Сыр халқының шексіз құрметінің айғағындай. Ескерткіш авролары сәулетші Б.Кененбаев пен мүсінші М.Сыдықовтың шығармашылық еңбегіне елдің алғысы ерекше.

Табиғи талантымен бағаланып, орталықпен бірге, өнегелі ізмен өзіндік қолтаңбасын қалдырған Роза Бағланова ғажайып кәсіпкеріміз де ұлт мәдениетінің әлемге таныты. Өншінің бір естелігінде айтылғандай, Елизавета патшайым «Қазақ әйелдерінің киген киіміне карап-ақ олардың қандай халық екенін танауға болады. Бұл киім байлық пен талғамды аңғартады» деген екен. Иә, дүниежүзінің 50-ден астам елінде қазақ әнін шырақтан олшын мәнінде Отанды, туған елді сүюдің ерекше үлгісін көрсетті.

Аңыз өншінің асыл мұрасын насихаттауға арналған «Ақмаңдайлым» атты дәстүрлі республикалық ән конкурсы биыл облыста 5-мәрте ұйымдастырылды. Н.Бекежанов атындағы облыстық қазақ музыкалық академиялық драма театрында екі күнге ұласқан ән байқауына еліміздің барлық өңірінен 20-ға жуық жас өнші қатысты. Конкурстың талабына сәйкес Р.Бағланованың репертуарындағы ел жүрегіне жатпайтын қалған, ерекше әуезді ретро әндер қайта жаңғырды. Сонымен бірге, халық әндері және қазіргі заман композиторларының әндері де

кеңінен насихатталды. Облыстық филармония жанындағы оркестрдің сүйемелдеуімен, жанды дауыста орындалған әндер көрермен көңілінен шықты.

Конкурсқа қазылық еткен өнші-композитор, ҚР Еңбек сіңірген қайраткері, Ж.Елебеков атындағы эстрадалық-цирк колледжінің директоры Жеңіс Сейдололаұлы (қазылар алқасының төрағасы), ҚР Еңбек сіңірген артисі, «Алматы әуендері» концерттік бірлестігінің бас көркемдік жетекшісі Бақтияр Тайлақбаев, өнші, ҚР Еңбек сіңірген қайраткері, Қазақ Ұлттық өнер университеті «эстрадалық ән салу» кафедрасының профессоры Сембек Жұмағалиев, композитор, ҚР Еңбек сіңірген қайраткері, облыстық халық шығармашылығын дамыту және мәдени-продюсерлік орталығының қызметкері Рамазан Тайманов, өнші, ҚР Еңбек сіңірген артисі, облыстық филармония өншісі Күләш Қалымбетова үміткерлер арасынан үздіктерді анықтады.

«Ақмаңдайлым» ән конкурсының бас жүлдесін Жамбыл облысынан қатысқан Дархан Қабыл жеңіп алып, 500 000 теңге жүлде иеленсе, 1 орынға лайық деп бағаланған Қызылорда облысының «Адажіо» тобы 300 000 теңге жүлдені қанжығалады. Айта кетейік, қаржылай жүлделер Р.Бағланованың отбасы атынан табыс етті.

Конкурстың II орын иегері Нұр-Сұлтан қаласынан келген Қымбат Жамбылбек және Ақтөбе облысының өнерпазы Әкімжан Шакиров 200 000 теңгеден еншіледі. Ал III орын Қазалы ауданы-

нан келген Сәкен Кермеш, Алматы облысынан Азамат Бақбергенов және Алматы қаласынан қатысушы Алмагүл Батталиеваға бұйырып, 100 000 теңгеден иеленді. Ал «Ақмаңдайлым» жүлдесі үшін Дәурен Ерманға, «Ән бұлбұлы» жүлдесі үшін Лияс Қадырбайға 50 000 теңгеден табысталды. Ұйымдастырушылардың айтуынша, конкурстың жүлде қорына Р.Бағланованың отбасы және облыс әкімдігі демеушілік жасады.

Ән конкурсының жеңімпаздарын марапаттау сәтінде облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Аскарбек Есжанов, өншінің ұлы Тәжен Бағланов және қазылар алқасы атынан ҚР Еңбек сіңірген қайраткері Рамазан Тайманов ізгі тілектерін білдірді. Сонымен қатар, Р.Бағланованың жеке продюсері болып ұзақ жыл қызмет атқарған ҚР Мәдениет қайраткері Қуаныш Өтешұлына қазақы дәстүрмен сый-сыяпат табысталды.

ҚР Еңбек сіңірген қайраткері, конкурстың қазылар алқасының төрағасы, жерлесіміз Жеңіс Сейдололаұлының пікірін білген едік:

– Қазақ өншілерінің қайталанбас дауыс иесі Роза Бағланованың есімін ұлықтау мақсатында туған жері – Сыр елінде өтіп жатқан іс-шаралар көңіл қуантады. Соның бірі – «Ақмаңдайлым» ән конкурсы биыл 5-ші рет ұйымдастырылып отыр. Осы уақыт аралығында қаншама жас талант өнерге қанат қалды. Алдағы уақытта бұл конкурсты халықаралық деңгейге көтеру керек. Бұған

байланысты қажетті шаралар қабылдауға өз тарапымыздан үлес қосамыз. Сонда ғана аңыз өншінің ғажайып мұрасы әлемге насихатталады, – дейді ол.

Сырдың бойын сазды әуенмен тербеткен «Ақмаңдайлым» ән конкурсы мерекелік гала-концертке ұласты. Концертте өншінің өмірін баян еткен «Бұлбұл» телехикаясында Р.Бағланованың ролін сомдаған Зарина Жәкенова оның репертуарындағы ең танымал ән – «Ах, Самара городокты» шырқап, елдің ерекше ықыласына кенелді. Айта кетейік, «Бұлбұл» телехикаясы өншінің ғасырлық мерейтойы аясында мемлекет қолдауымен, «Хабар» агенттігінің тапсырысы бойынша түсірілген.

Концертте қазақ өнеріне үздіксіз қызмет етіп жүрген, ҚР Еңбек сіңірген артисі Бақтияр Тайлақбаев, ҚР Еңбек сіңірген қайраткері Сембек Жұмағалиев, Сыр бұлбұлы, ҚР Еңбек сіңірген артисі Күләш Қалымбетова ән шырқап, ән падишасының рухын асқақтатты.

Конкурсқа бірінші орынды иеленген «Адажіо» тобы А.Лекеровтың сөзіне жазылған композитор М.Төлебаевтың «Кестелі орамал» әнін нақышына келтіріп орындады. Сондай-ақ, Р.Бағланованың репертуарындағы «На солвечной поляночке» (И.Соловьев-Седой, Алексей Фатьянов) әнін орындаған конкурс жеңімпазы Сәкен Кермеш, халық әні «Екі жиренді» қалыптата шырқаған бас жүлде иегері Дархан Қабыл тамаша талантымен көрермен көшеметіне бөлгенді

Н.Бекежанов атындағы қазақ академиялық музыкалық драма театрында облыстық филармонияның 50 жылдығы аясында және 29 сәуір – Халықаралық би күніне арналған II Республикалық «Ақкербез» конкурсы-фестивалі өтті. Бұл аймақ басшысының қолдауымен өңірімізде екінші мәрте ұйымдастырылып отыр.

Сб Аружан ЕРАЛЫ,
«Сыр бойы»

Ұлттық өнер
Ұлықталды

Байқаудың мақсаты – қазақ би өнерін дамытып, шығармашылық байланысты нығайту, тәжірибе алмасу және қазақтың бекзат өнеріне үлес қосқан балетмейстерлер мен хореографтарды насихаттау. Фестивальға еліміздің 7 өңірінен 9 кәсіби би ұжымы қатысты. Олар фестиваль талаптарына сай 2 кезең бойынша бақ сынады. Бірінші кезеңде қазақ биін паш етсе, екінші бөлімде өз қалаулары бойынша би қойылымдарын көрермен назарына ұсынды. Басты талап би композициясының тақырыбы толығымен ашылып, қойылымның драматургиясы сақталуы керек.

Сондай-ақ, ұтымды идеясы, орындау тәсілдері мен ұжым мүшелерінің фактурасына, актерлық шеберліктері мен техникалық мүмкіндіктеріне және костюмдерінің көркемдігі мен үйлесімділігіне мән берілуі тиіс.

Конкурсқа Қызылорда облыстық филармониясынан «Томирис», Алматы қаласынан «Алатау әуендері», Батыс Қазақстан облысынан «Назерке», Ақтөбе облысынан «Аққу», Павлодар облысынан «Нұр», Түркістан облысынан «Ясы», Маңғыстау облысынан «Жорға», Жаңаөзен қаласынан «Шабыт» және М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінен келген «Қарақоз» би ансамбльдері өнер көрсетті. Оларға балетмейстер, Қазақ Ұлттық хореография академиясының аға оқытушысы А.Садықова, Мемлекеттік «Салтанат» би ансамблінің директоры М.Закиров, Өзбекстан Мемлекеттік хореография акаде-

Суретті түсірген
Нұрболат НҮРЖАУБАЙ

● ЕЛ БІРІНШІЛІГІ

Ауыр атлеттер – Қызылордада

Осы аптаның дүйсенбісінде Қызылорда қаласындағы «Буразия» спорт кешенінде ауыр атлетикадан ел біріншілігі жалауын көтерді. Дүбірлі додаға Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалалары мен облыс орталықтарынан 220-ға жуық спортшы келді. Олардың арасында еліміздің атынан халықаралық бәсекелерде бақ сынап жүрген Айзада Мүптілда, Зульфия Чиншанло, Арди Чонтей секілді тәжірибелі ауыр атлеттер бар.

Алты күн бойы спортшылар 20 салмақ бойынша жеңімпаздарды анықтады. Аталған жарыста ерлер 55, 61, 67, 73, 81, 89, 96 келі салмақта жүлделерді сарапқа салуда. Ал әйелдер 45, 49, 55, 59, 67, 71, 76, 81, 87, 87 келіден жоғары салмақта бақ сынауда.

Ауыр атлетикадан төрт дүркін Әлем чемпионы Илья Ильин ел біріншілігінде жастардың өздерін жақсы қирынан көрсетуіне мүмкіндігі зор екенін айтады. Билығы бәсекеге жиналған сайыскерлер арасынан алдағы уақытта дүниежүзілік додаларда бақ сынауының үздіктер анықталды.

– Айта кетсек, спорттың аталған түрінен жерлестеріміз әрдайым алдыңғы қатарда келеді. Биыл да сол биіктен көрінеді деген ойдамыз. Бұған дейін біздің өңірден тәжірибелі спортшылар шықты. Олардың арасында Әлем, Олимпиада және құрлықтық додаларда жеңімпаз тұғырынан көрінгендер аз емес. Айта кетерлігі, қазір де сол санлақтардың ізбасарлары көптеп шығуда. Бұл бізді қуантады. Ел біріншілігінде жерлестеріміздің жүлдесі марқайтады қатарынан көрінеді. Білікті мамандар олардың қабілет-қарымына назар аударады де-

ген ойдамыз, – дейді И.Ильин. Жарыстың алғашқы күнінде қызылордалық спортшылар қатарынан Салтанат Қыпшақбай 49 келі салмақта үздік

көріні. Аталған салмақта қарағандылық Дарья Балабанюк пен ақмолалық Айым Мұхаметжанова өзара бөлісті. Ал жарыстың екінші күнінде тағы бір жерлесіміз

Алтынай Тәңірбергенова 59 келіде белгілі ауыр атлет Зульфия Чиншанломен бәсекеге түсті. Зульфия бұған дейін 2020 жылы Токио Олимпиадасының қола

жүлдегері болса, үш дүркін әлем чемпионы атағын жеңіп алды.

Зульфия бұл жолы да сыр берген жоқ. Ол Қазақстанның төрт рекордына (жұлқа көтеруден екі, серпе көтеруден бір және қосайыс қорытындысында) қол жеткізді.

Сондай-ақ, 81 келіде қыздар арасында облыс құрамасынан Динара Қыпшақбай мен Асылзат Дөненбаева екінші және үшінші орын алды. Аталған салмақта алматылық Арай Нұрлыбекова чемпион атанды.

Ал ерлер арасында 73 келіде жерлесіміз Бексұлтан Айтбай қола жүлдегер болды. Осы салмақта елордалық Едіге Емберді мен Шығыс Қазақстан облысынан келген Владимир Васильев алғашқы екі орынды өзара бөлісті.

Ел біріншілігі 24 сәуірде мәресіне жетеді.

«СБ» ақпарат